

# شەرى ھاوبەش دژی داعش؛ برپاریکی درهنگ بەلام گرنگ!

09-12-2021

**نووسەرەکان**

ناوەندی لیکۆلینەوهی رووداو

**کورتە:** دەستپێکردنی ئۆپەراسیۆنی ھاوبەشی هێزەکانی پێشمەرگە و سوپای عێراق لە دژی داعش لە ناوچە کوردستانییهکانی دەرەوهی هەریمی کوردستان (ناوچە جیناکۆکییهکان) رووداویکی گرنگە و مستەفا کازمی لە مەخمور گوتوویەتی ئیدی دەرەفەتی گەرانەوهی داعش نەماوه، بەلام، دۆخی سیاسی و ئەمنی لە عێراق و ناوچەکەش، دیمەنێکی گەشبینانە و ئامان ناداتن کە ئەو وینای کرد.

## زريان رۇژھەلتى |

دەستپىكىردى ئۆپەراسىيۇنى ھاوبەشى ھىزەكانى پىشمرگە و سوپاى عىراق لە دژى داعش لە ناوچە كوردستانىيەكانى دەرەوھى ھەرىمى كوردستان ( ناوچە جىناكۆكيبەكان) رووداويكى گىرنگە و مستەفا كازمى لە مەخمور كوتوويەتى ئىدى دەرەفەتى گەرەنەوھى داعش نەماو، بەلام، دۇخى سىياسى و ئەمنى لە عىراق و ناوچەكەش، دىمەنكى گەشيبانەى وامان ناداننى كە ئەو وىناى كرد. لە سالى 2021دا داعش لە سى قۇناخى سەرەتاكانى سالى، نيوھى سالى و ئىستانش كە بەرەو كۆتاييەكانى سالى دەچىن، جموجۆلەكانى خۇى زياتر كرد و، ئەوھى سەلماند كە تەنەت ئەگەر نەتوانى جوگرافىيەكيش بگرېتەوھ، ئەوا دەتوانى ناسەقامگىرى سىياسى و ئەمنى بخولقنىت. ھەلبەت ئەمە تەنيا گرېدراوى عىراق و ھەرىمى كوردستانىش نىيە و بە بەراورد بە سالى 2020، ئەو رىكخراوھ جموجۆل و ھىرشەكانى لە ئەفغانستان و ئەفرىقىاش زياتر كردوھ.

### ھىرشەكانى نويىيەكانى داعش

بەشيك لە سىياسى و فەرماندە سەربازىيەكانى عىراق ھىرشە تازەكانى داعش بە رووداويكى گەرە سەير ناكەن. عەبدولوەھاب ساعدى فەرماندەى دژە تىرورى عىراق رايگەباندوھ كە ئەوھى داعش دەيكات زياتر بۇ ئەوھى ھەلەپە رايگەباندنى دوستىكات، ئەگىنا شتىكى ئەوتۇى پىناكرىت. فەرماندەكانى پىشمرگە و لايەنى كوردستانىش، چەند ھۆكارىكى وەك نەبوونى ھاوتاهەنگى، كەمى چەك و بۇشايى ئەمنى نىوان ھىزى پىشمرگە و ھىزەكانى عىراقىيان وەك ھۆكارى گىرنگ داناوھ. ھەرچەندە ھەندىكىشيان دانىيان بەوھ داناوھ كە لەوانەيە كەموكورى و خەمساردىش ھەبىت.

پىدەچىت ھۆكارىكى جيا بۇ تىگەيشتن لە ھۆكارەكانى زيادبوونى ھىرشەكانى داعش لەو رۇژانەى رابردوو، زيادبوونى ئۆپەراسىيۇنە سەربازىيەكانى سوپاى عىراق- ھەشدى شەعبى بن لە دژى ئەو رىكخراوھ، كە بەتايبەتى لە مانگى 11دا لە سىكۆچەكەيەكى نىوان باكورى بەغدا- دىالە و سەلاھەدىن دا چىبوونەتەوھ. ئەمە رىك ئەوھش دەرەخات كە چۆن بەھۆى نەبوونى ھاوتاهەنگىيەكى بەھىز لەنىوان ھىزە شەپكەرەكانى دژى داعش، ھەولدان بۇ لەنىوبردى ئەو رىكخراوھ دەتوانىت بىتتە ھۆى قىتبوونەوھى لە شوپىنكى دىكە! لە مانگى 11دا سوپاى عىراق و ھەشدى شەعبى كە لە ھەندىك شوپىندا پىشمانىيە ھاوبەيمانىيە نىودەولەتىش لەگەل بووھ، چەندىن ئۆپەراسىيۇنىيان ( وەك ئۆپەراسىيۇنى برووسكەى ئاسمان) لەنىوان ھەوزى ھەمرىن تاوھكو چىاي مەكحول و رىگەى (المسك) لە باكورى سەلاھەدىن لە ناوچەكەدا ئەنجامداوھ كە وا مەزىندە دەكرىت 200 كىلۆمەتر درىژبىت. ئەنجامى سرووشنى ئەوھش، ھەلكشانى زياترى داعشە بەرەو باكور و ناوچە كوردستانىيەكانى دەرەوھى ھەرىمى كوردستان. كاتىك داعش دەرەفەتى مانەوھى لە ھەوزى ھەمرىن نەمىن، خۇى لە قەرەى ناوچەكانى دەورووبەرى خانەقىن- جەلەولا، كەلار و كفىرى دەدات و ئەگەر لە باكورى سەلاھەدىنەوھ تەنگى پىھەلجىت، روو لە ناوچەكەكى نىوان رووبارى زاب و دىجلە دەكات كە مەخموريش يەك لەوانەيە. ئەمە رىك ئەو دۇخە بوو كە لە سالى 2014دا روويدا. ئەوكانەى كە داعش نەپتوانى بەرەو بەغدا و ناوچەكانى باشورى عىراق پروات، بەرەو باكور و ھەرىمى كوردستان ھەلگەپايەوھ. ھىشتەنەوھى دەرگايەكى كراوھ بۇ دووژمن، لەكاتىكدا كە لە سى لاوھ ھىرشى دەكەپتە سەر، تاكتىكىكى زانراوى سەربازىيە و، لەكاتىكدا كە بۇ ماوھەيەكى درىژ ھاوتاهەنگى نىوان ھىزە شەپكەرەكانى دژى داعش رابگرىت و رىگە بە پىچەككردنى پىشمرگەش نەدرىت، ئەوسا ئەو پىرسىيارە دىتە ئاراوھ كە ئايا خواسىتىك بۇ ھەناردەكردنى داعش بەرەو كوردستان لە ئارادايە؟

ئەنجامدانى ئۆپەراسىيۇنى سەربازى دژى داعش لەو ناوچانە، ئەویش لەكاتىكدا كە ھاوتاهەنگىيەكى تەواو لەگەل ھىزى پىشمرگە نىيە و پىشمرگەش بە كەرەستە و چەكى پىويست پىچەك نەكراوھ، دەتوانى ھەلەپەكى تاكتىكى يان تاكتىكىكى بە ئەنقەست بىت كە ئەنجامەكەى زيادبوونى پەلامارەكانى داعش بۇ سەر پىشمرگە و خەلكى سقىل بوو.

### پالئەرى دىكە

ئىستا وەك ھۆكارىكى رۇژانەيى، ئەنجامى ھەلباردن و مشتومرى ناوخۇيى شىعبى لەسەر داھاتووى حكومەت دۇخىكى دوستكردوھ كە تەنەت گىانى سەرۇكوزىرانىش پارىزراو نىيە و ئەمەش بەستىنكى باش بۇ خورتبوونەوھى داعش دوستدەكات.

لە مانگى 2ى ئەمسالدا لە ناوھندى لىكۆلئىنەوھى رووداو مېزگىدىكىمان سەبارەت ئەگەرى گەرەنەوھى داعش كرد كە تىيدا وەين مارەتۇ، گوتەبىژى ھاوبەيمانىان و يەحيا رەسوول گوتەبىژى فەرماندەيى ھىزە چەكدارەكانى عىراق و ژمارەپەك لە فەرماندەكانى پىشمرگەش بەشداربوون. زۆرەي پىرسىياركانم بەدەورى تواناى مرۇبى بەردەستى داعش لە ھەوزى سوننى و"نەوھى دووھى داعش"، جوگرافىاي

جموڭۇلەكان، رېڭخستىن وسەرچاوهى دارايى و ھاوتاهەنگى نىوان بەشداربووھەكانى شەرى دۇى داعش بوو. گىشتيان ھاوپاوبو لھوھى كە ئەستەمە داعش بتوانىت وھەك جاران خاكىكى فراوان داگىرىكات و ئىدارەى بدات، بەلام پىيانوابوو كە دەتوانىت لھە چەند ناوچەيەكى جوگرافى دىارىكراودا مەترسى دروستىكات. باسى زۆر مزار كرا كە يەكك لھوان زىادكردىنى ھاوتاهەنگى نىوان ھىزەكان بۇ رووبەپوونھوھى داعش كردهوھ.

راستىيەكەى كىشەيەكى گەورەى متمانە لھنىوان ھىزەكانى پىشمەرگە و ھىزەكانى دىكەى عىراقدا ھەيە. ھەرۈھە تەنگزەى مىلىشياكان وھاوپەيمانى نىودەولەتى بەتايىبەتى ھىزەكانى ئەمىرىكاش لھ ئارادايە. سەبارەت بە ھىزى پىشمەرگەى كوردستان و ھىزەكانى دىكەى عىراق سى بابەتى ئالوگۇرى زانىارى ھەوالگىرى، بۇشايى ئەمنى و چەك راستەوانە پەيوھەندىيان بەبى متمانەيى لايەنەكان بە يەكترى ھەيە. بۇشايى ئەمنى كە ھەندىك لھ فەرماندەكان بە 400 و ھەندىك دىكەش بە درىزى 590 كم مەزەندەى دەكەن لھنىوان ھىزەكاندا لھ ئارادايە و برىارە بە دوو لىواى ھاوبەش پىركىرئەوھ.

لايەنى كوردستانى نىگەرانبى خۇى سەبارەت بە رىگرتن لھ پىچەك بوونى ھىزەكانى پىشمەرگە، ھەمىشە دەھىنئە سەر زمان. ياساى دەستەى پىشەسازى جەنگى- ژمارە 25ى سالى 2019-ش كە لھ پەرلەمانى عىراق دەرچووه و نوئىنەرىكى پىشمەرگەش لھ دەستەكەدا دىارىكراوھ، نەبتوانووه ئەو پرسە بەكلا بگاتەوھ. بىگومان كەم چەك ھىشتەوھى پىشمەرگە تەنبا لھبەر ھۇكارىكى تەنكىكى نىيە، بەلكو سىياسەتئىكى لھپىشتە.

برىارە 19ى ئەم مانگە دوو كۇبوونھوھە لھنىوان بەرپىرسانى سىياسى - سەربازى و ئەمنى عىراق و ئەمىرىكا بىكرىت بۇ ئەوھى بابەتى كىشانەوھ و گۇرپىنى ئەركى ھىزەكانى ئەمىرىكا توتوئ بگەن. ئەگەر لھ دواى كۇتايى سالى، گرووپە چەكدارەكان درىزەيان بە ھىرش و تەنگزەكانىيان لھگەل ئەمىرىكا و ھاوپەيمانەكانى دا، بىگومان دەرەفەتئىكى باشتىر بۇ جموڭۇلى داعش دروست دەبىت.

ھەلبەت نابى تەنبا لھ دەلاقەى عىراق و كوردستانەوھە تەماشاي پرسى داعش بىكرىت و ئەم رىكخراوھ لھ سالى 2021دا لھ ئەفغانستان و ئەفرىقىاش جموڭۇلەكانى خۇى زىاتىر كرددوھ. تەنبا لھ ھەفەتى كۇتايى مانگى 11دا، نىكەى 6 جارى پەلامارى داوھ كە دووانىيان لھ كابول بوون. ئەمە بىجگە لھو تەقىنەوانەى كە پىشتىر لھ ناوچە شىعەنشىنەكانى ئەفغانستاندا كرددبوونى. لھ ئاستى ناوچەكەدا دوو ھۇكارى گىرنگ شىك دەبىم كە زەوئىنەى جموڭۇلەكانى داعشىيان زىاتىر كرددوھ. بەكىان گەرەنەوھى تالىبان بوو لھ ئەفغانستان كە ئەمە بەدەر لھ جۇرى پەيوھەندىى و ناكۇكىيەكانى داعش و تالىبان، ھىوايەكى بۇ گرووپە تووندرەوھەكانى وھەك قاعىدە و داعش دروستكرددوھ كە رۇزىك پىگەيان بەھىزىتەوھ.

دوھىمان پەيوھەندى بە ھاوسەنگىيەكانى ھىزى، ئاراستەى نوئى ھاوپەيمانى و رىكابەرىيەكان لھ ناوچەكەدا ھەيە. لھدواى راپايى سىياسەتى ئەمىرىكا لھ ناوچەكە، زۆر لھ ئەكتەرەكانى ئەم ناوچەيە پىداچوونەوھەيان بە پەيوھەندى، ھاوپەيمانى و رىكابەرىيەكانى خۇيان كرددوھ. لھ تەنىشت ئەوھەشدا كىبىركىيەكى بەھىزى چەك لھ ناوچەكە پەيدا بووھ. لھلايەك دانوستاندن و لھلايەك رىكابەرىيە چەك لھ ئارادايە. لھم قۇناخەشدا كە ئامانجى لايەنەكان ھاوسەنگىردنى ھىزى يەكترە، تاوھكو ئەو كاتەى كە ھاوسەنگىى دروستدەبىت، دەرەفەتى جموڭۇلى ھىزە پىركسىيەكان و ھىزىكى وھەك داعشىش زىاتىر دەبىت.

## كۇتايى

برىارەكەى مستەفا كازمى سەرۇكۆھىزىرانى عىراق بۇ دەستپىكردنى ئۇپەراسىوئى ھاوبەشى نىوان سوپا و ھىزەكانى پىشمەرگە برىارىكى درەنگ، بەلام گىرنگ بوو. ھەلبەت واتاى ئەوھ نادات كە ئەمە دەتوانىت كۇتايى بە داعش بىنن. دۇخى سىياسى عىراق، بارودۇخى ناوچەكە و پەيوھەندىى نىوان ھىزە شەركەرەكانى دۇى داعش، وادەكەن ھىشتا ئەو رىكخراوھ مەترسىيەكى ئەمنىى جىدى بىت.

يەكلاكردەوھى پرسى ناردنى چەك بۇ ھىزى پىشمەرگەى كوردستان وھەك ھىزە شەركەرەكانى دىكەى عىراق، گىرنگىى زۆرى بۇ شەرى دۇى داعش ھەيە. مستەفا كازمى بەو دووايىانە برىارىدا كە ئۇپەراسىوئى ھاوبەش بىكرىت و ئەمەش بايەخىكى زۆرى ھەيە. ھەرچەند ئەمە ناچارى بوو، ھەرۈھاش بەكارى ھىنا، تاوھكو نىمايشىكى سىياسىشى پىيكات. لھكاتىكدا كە لايەنەكان لھسەر ئەنجامى ھەلبىزاردن و سەرۇكۆھىزىرانى داھاتوو مشتومپىانە، كازمى بەو برىارە و بە ھاتتەكەى بۇ مەخمووور، جوولەيەكى زىرەكانەى كرىد. كوردى رازى كرىد، ئەو پەيامەشى بە خەلك و لايەنەكان دا كە ئەو پىاوى چارەسەكردنى پرسە ھەستىك و ئالۆزەكانى وھەك شەرى داعش و، ناكۇكىيەكانى ھەولزىر و بەغدايە. ھەلبەت دەبى ئەگەر بمانەوئ ھەقى نەخۇين، دەبى بلىين كە مستەفا كازمى لھ چاو دوو سەرۇكۆھىزىرەكەى پىش خۇى، زىاتىر ھەوللى چارەسەكردنى ئەم پرسانەى داوھ و، بۇ ھەرىمى كوردستانىش گىرنگە لھم كاتەدا پىشتىوانى بگات.

\*بەريۆه بەرى ناوهندى ليكۆلينيەوھى رووداۋ